

Eviras anvisning 18220/4

Ekologisk produktion 4

villkor för biskötsel

Evras anvisning 18220/4

Ekologisk produktion 4

Villkor för biskötsel

4. upplagan

2015

Eviras anvisning 18220/4
Tas i bruk: 1.9.2015

Enheten för import-, export- och ekokontroll

Godkänd av Sektionschef Beata Meinander

Föredragande Överinspektör Merja Manninen

Distribution: Publikationen finns på Livsmedelssäkerhetsverket Eviras webbsidor på adressen
www.evira.fi

Till läsaren

Dessa villkor för biskötsel preciserar minimikraven för ekologisk produktion som gäller biskötsel, med utgångspunkt i rådets och kommissionens förordningar och föreskrifter som meddelats med stöd av dem. De allmänna villkoren för ekokontroll, till exempel om anmälan till kontrollen och om märkningar, har för primärproduktionens del meddelats i publikationen Ekologisk produktion 1, Allmänna villkor och villkor för växtproduktion.

Myndighetens verksamhet ska bygga på behörighet enligt lag och lagen ska följas noggrant inom myndighetsarbetet. Myndigheternas anvisningar är till sin juridiska karaktär inte bindande för andra myndigheter eller aktörer. Frågor som

rör tillämpandet av lagstiftningen avgörs i sista hand av domstol. Denna anvisning innehåller både direkta citat ur lagstiftningen och tolkningar av hur lagstiftningen tillämpas. Eviras tolkning är utmärkt med kursiv stil. Tolkningarna i anvisningen är Eviras syn på hur lagstiftningen borde tillämpas.

Livsmedelssäkerhetsverkets enhet för import-, export- och ekokontroll informerar årligen de aktörer som anslutit sig till kontrollen om vilka krav och anvisningar som har förändrats. Aktuell information finns också att få på Eviras webbplats på adressen www.evira.fi

Livsmedelssäkerhetsverket Evira

Innehållsförteckning

TILL LÄSAREN	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	4
	5
1 KONTROLL	5
1.1 Att anmäla sig till kontrollen	5
1.2 Tillstånd för biskötsel.....	6
1.3 Första produktionskontroll av biskötsel	6
1.4 Årlig produktionskontroll av biskötsel	6
1.5 Aktörens skyldighet att föra anteckningar	6
	7
2 MÅLSÄTTNINGAR OCH ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR EKOLOGISK BISKÖTSEL	7
2.1 Genetiskt modifierade organismer	7
3 BISKÖTSELENHET	8
4 OMLÄGGNINGSSKEDET	9
5 BINAS URSPRUNG	10
6 BIGÅRDARNAS LÄGE	11
6.1 Områden som lämpar sig för biodling	11
6.2 Områden som inte lämpar sig för biodling.....	11
7 UTFODRING	12
8 FÖREBYGGANDE AV SJUKDOMAR OCH VETERINÄRMEDICINSKA BEHANDLINGAR	13
8.1 Medicinering.....	13
9 BISKÖTSELÅTGÄRDER OCH IDENTIFIERING	14
9.1 Skyldighet att föra anteckningar.....	14
9.2 Identifiering av animalieprodukter	14
.....	15
10 EGENSKAPER HOS KUPOR OCH MATERIAL SOM ANVÄNDS INOM BISKÖTSELN	15
10.1 Materialet i kuporna	15
10.2 Tillåtna ämnen inom biskötsel.....	15

1 Kontroll

- En aktör kan inte ha både ekologiska och konventionella bigårdar samtidigt. Om aktören har flera bigårdar måste alla uppfylla kraven för ekologisk produktion.
- Efter den första produktionskontrollen utförs en årlig produktionskontroll hos aktören minst en gång om året. Hos en del aktörer som omfattas av kontroll av animalieproduktionen utförs en ytterligare kontroll under vinterperioden.

I guiden Ekologisk produktion 1, Allmänna villkor och villkor för växtproduktion berättas närmare om kontrollsystemet och vad som ingår i det. I det här avsnittet preciseras kontrollsystemets allmänna villkor för biskötselns del.

Dessa produktionsvillkor bygger på författningar om ekologisk biskötsel som fastställts i följande förordningar:

1. Rådets förordning (EG) Nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter och om upphävande av förordning (EEG) nr 2092/91; nedan "rådets förordning".
2. Kommissionens förordning (EG) Nr 889/2008 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 834/2007 om ekologisk produktion och märkning av ekologiska produkter med avseende på ekologisk produktion, märkning och kontroll, nedan "tillämpningsförordningen".
3. [Lag om tillsyn över ekologisk produktion 294/2015](#)
4. [Jord- och skogsbruksministeriets förordning om ekologisk produktion 454/2015](#)

Bestämmelserna i dessa förordningar inklusive ändringar innehåller de minimikrav som stipulerar hur ekologisk biskötsel ska bedrivas.

I dessa villkor meddelas detaljerade anvisningar om hur bina ska skötas för att de eller produkter från dem ska få marknadsföras som ekologiskt producerade. Villkoren är minimikrav som biodlaren åtminstone måste följa. Villkoren för ekolo-

gisk animalieproduktion har publicerats i en separat skrift.

1.1 Att anmäla sig till kontrollen

Innan aktören [anmäler sig till kontrollen](#) ska han eller hon ta del av villkoren för ekologisk biskötsel och färdigställa de bilagor som krävs för ansökan. Biodlare [anmäler sig till kontrollen](#) med kompletteringsblankett 1d.

Kartor

När aktören [anmäler sig till kontrollen](#) ska han eller hon märka ut på en karta var kuporna ligger. Utredningen görs i passande skala och lämnas in som bilaga till ansökan.

Djurskötselplan

Djurskötselplanen är en skriftlig utredning där aktören beskriver hur biskötseln på gården går till i praktiken. I planen ska aktören i lämplig omfattning redogöra för de praktiska tillvägagångssätten när det gäller binas ursprung, utfodring, förökning, skötsel, övervintring och eventuella åtgärder som vidtas på bina. Likaså bör planen beskriva de produktions- och lagerutrymmen som används inom biskötseln.

De ovan nämnda kartorna och planerna fogas till den ekoplan som redogörs för i "Ekologisk produktion 1, Allmänna villkor och villkor för växtproduktion". På så sätt fungerar de framöver som ett informationspaket som beskriver hela gårdens verksamhet.

1.2 Tillstånd för biskötsel

Enligt rådets förordning och tillämpningsförordningen ska aktören ansöka hos NTM-centralen om tillstånd för vissa verksamheter. Dessa tillstånd kan sökas med en blankett (ekokontrollblankett 9b) som fås hos NTM-centralen eller på Eviras webbplats.

Ekologisk biskötsel berörs bara av ett tillstånd som ska sökas från fall till fall och som beviljas på viss tid. Tillståndet gäller anskaffning av svärmar från konventionell produktion till följd av exceptionella omständigheter och undantaget behandlas i kapitel 5 i anvisningen.

1.3 Första produktionskontroll av biskötsel

Vid den första produktionskontrollen av biskötseln granskas följande:

- bigårdarnas läge, uppsamlingsområden och skördeväxter
- kupor
- anteckningar
- eventuell parallellproduktion
- produktions- och lagerutrymmen

1.4 Årlig produktionskontroll av biskötsel

Årliga produktionskontroller utförs hos aktören minst en gång om året. Dessutom utförs årligen en ytterligare kontroll hos en del av de aktörer som omfattas av kontrollsystemet för animalieproduktion. Denna kontroll utförs under vinterperioden.

Vid den årliga produktionskontrollen av ekologisk biskötsel granskas:

- kupornas läge, uppsamlingsområde och skördeväxter
- skötselåtgärder för kuporna
- anteckningar om ämnen som skaffats till gården och om produkter som överlåtits från gården
- anteckningar om uppgifter som rör kuporna
- läkemedelsbokföring
- sådana förändringar i förhållandena på gården som skett efter den första produkt-

ionskontrollen, exempelvis i fråga om byggnader eller uthus.

1.5 Aktörens skyldighet att föra anteckningar

När aktören anmäler sig till kontrollen åtar han eller hon sig att föra anteckningar. Med hjälp av lämpliga verifikat måste man vid behov kunna påvisa att uppgifterna som förts in i bokföringen stämmer. Punkterna 1 och 2 i anteckningarna utgör enhetens bokföring över produktflödet. Ett sammandrag av bokföringen uppgörs minst varje kalenderår i form av en balansräkning.

Händelserna ska föras in i anteckningarna inom sju (7) dygn. I läkemedelsbokföringen och i lagerböckerna i lagren ska händelserna föras in meddetsamma. De mängder som säljs direkt till konsumenterna ska skrivas upp varje dag.

Följande ska antecknas:

1. Produktionsinsatser som skaffats till gården:
 - mängden anskaffade ämnen, deras ursprung och användning
2. Jordbruksprodukter som överlåtits från gården:
 - mängden överlåtna produkter och vem som tagit emot dem
 - de mängder som säljs direkt till konsumenterna ska skrivas upp varje dag
3. Anteckningar om var och en kupa
 - platsen där bigården och kupan är belägna
 - kupans identifikationsmärkning
 - skötselåtgärder för kupan: förflyttningar, övervintring, avlägsnande av avdelningar i kupan samt uppsamling, behandling och lagring av honung
 - användning av tilläggsutfodring: produkt, datum och mängd
4. Läkemedelsbokföring
 - plats där läkemedlen förvaras
 - läkemedel som köpts till gården
 - läkemedel som använts: kupa, sjukdomsdiagnos, behandlingsdatum och hur länge behandlingen varat, läkemedel eller läkemedelspreparat, doseringar, doseringsmetod, karenstid för ekologisk produktion och vem som sålt läkemedlet

2 Målsättningar och allmänna principer för ekologisk biskötsel

Till följd av binas pollinering gynnar biskötseln i betydande utsträckning miljövärden samt jord- och skogsbruksproduktionen. Syftet med ekologisk biskötsel är att producera högklassiga biskötselprodukter. Hur ekologisk honungen är beror i hög grad både på metoderna för hantering av kuporna och på miljön.

2.1 Genetiskt modifierade organismer

Det är förbjudet att använda genetiskt modifierade organismer (GMO) och/eller produkter som är framställda av genetiskt modifierade organismer inom ekologisk produktion. Ett undantag är veterinärmedicinska läkemedel som inte berörs av det ovan nämnda förbudet.

3 Biskötselenhet

Med en biskötselenhet avses den helhet som består av skördeuppsamlingsområdena, bisamhällena samt skattningsanläggningen och lagerlokalerna.

Med bigård avses alla de bisamhällen som finns på samma plats. **Om aktören har flera olika bigårdar, måste alla bigårdar uppfylla kraven på ekologisk produktion.**

Om aktören utöver sin egen produktion vill förpacka eller slunga också andra producenters ekologiska honung, ska han/hon **anmäla sig till** kontrollen över framställning av ekologiska livsmedel (Ekologisk produktion 3, Villkor för livsmedelsproduktion).

4 Omläggningsskedet

Omläggningsskedet till ekologisk biskötsel varar i 12 månader. Biskötselprodukter får marknadsföras som ekologiskt producerade först när kraven för ekologisk produktion har följts i minst ett års tid. Omläggningsskedet börjar då aktören **anmäler sig till** kontrollen. Detta måste ändå göras innan bina inleder sin flygsäsong.

Animalieprodukter får inte marknadsföras med märkningar som hänvisar till omläggningsskedet. Medan omläggningsskedet pågår måste produkterna marknadsföras som konventionellt producerade.

Vaxkakor som avlägsnas ur kuporna ska ersättas med vaxskivor av ekologiskt producerat bivax. Om det inte går att få tag på ekologiskt bivax får man använda konventionellt bivax vid anläggandet av nya bigårdar och under omläggningsskedet. Vax av konventionellt ursprung måste vara avtäckningsvax. Det måste finnas ett analysintyg som visar att det vax som används inte innehåller ämnen som är förbjudna inom ekoproduktionen (*fluvalinater, kumafoss och bromopropylat (Folbex)*). Efter omläggningsskedet är det egna vaxet ekologiskt. I gamla ekologiska bigårdar/bikupor får man endast använda ekologiskt vax.

5 Binas ursprung

Vid valet av raser måste man beakta insekternas förmåga att anpassa sig till lokala förhållanden, deras livsduglighet och motståndskraft mot sjukdomar. I första hand används europeiska raser av arten *Apis mellifera* och lokala ekotyper av dem. Bigårdarna ska anläggas med hjälp av avläggare till samhällen eller genom att svärmar eller bikupor skaffas från ekologiskt skötta bigårdar.

Undantag

Omläggning av en konventionell bigård till ekologisk produktion när verksamheten påbörjas

När den ekologiska bisköttseln inleds kan aktören lägga om en konventionell bisköttselenhet till ekologisk med iakttagande av bestämmelserna om omläggningsskede.

Anskaffning av drottningar och svärmar från konventionell produktion

För att förnya bigårdar får en ekologisk bisköttselenhet varje år utökas med 10 % drottningar och bisvärmar från en konventionell bigård. Bigårdar med färre än 10 bikupor kan utökas med en drottning och en bisvärm från en konventionell bigård.

Drottningar och bisvärmar ska placeras i kupor vars honungskakor eller vaxskivor kommer från ekologiska bisköttselenheter. I detta fall krävs ingen omläggningstid.

Exceptionella förhållanden

NTM-centralen kan ge aktören tillstånd att skaffa bisvärmar från en konventionell bigård för att bilda nya bigårdar, om bidödligheten är stor till följd av sjukdomar eller exceptionella omständigheter. Tillståndet förutsätter att det inte finns ekologiska bisvärmar att få. De nya bigårdarna måste följa reglerna för omläggningsskedet.

6 Bigårdarnas läge

NTM-centralen godkänner de områden som lämpar sig för ekologisk biodling på basis av utredningar och kartor som aktören lämnat in i samband med [anmälan](#). I anslutning till [den årliga produktionskontrollen](#) granskas förändringar i områdets skördeväxter och utplaceringen av kuporna.

Kraven på bigårdens läge gäller inte samhällen i vila.

Om aktören för att säkerställa pollineringen (s.k. pollinerings tjänst) placerar sin bigård på platser som inte uppfyller kraven på var bigårdarnas skördeområde ligger, får produkten inte säljas med märkningar som hänvisar till ekologisk produktion. När samhällena flyttas tillbaka till ett uppsamlingsområde vars skördeväxter uppfyller kraven på ekologisk produktion behöver samhällena ändå inte genomgå något omläggningsskede, om de i övrigt har skötts med ekologiska metoder.

NTM-centralen ska underrättas om förflyttningen av bigårdarna inom två veckor. Platserna där bigårdarna och kuporna är utplacerade ska bokföras i de anteckningar som förs per kupa (1.5).

6.1 Områden som lämpar sig för biodling

Bigårdarna ska placeras så att bina har tillräckligt med naturliga nektar-, honungsdagg- och pollenkällor samt tillgång till vatten.

Sett från den plats där bigården är belägen ska nektar- och pollenkällorna inom en radie av tre kilometer utgöras av i huvudsak vilda växter,

skog, ekologiskt odlade växter och/eller andra odlade växter, förutsatt att de behandlingar som utförs på växterna endast har obetydliga miljökonsekvenser och inte påverkar biskötselprodukternas kvalitet. [Sådana är till exempel odlingsväxter som produceras enligt systemet med miljöersättning för jordbruket \(arealer som omfattas av en förbindelse om miljöersättning eller ett miljöavtal\)](#). I området kan också finnas andra odlingsväxter, om de inte är betydelsefulla skördeväxter för bin. Aktören ska ändå beakta att genetiskt modifierade odlingsväxter inte får finnas på området.

6.2 Områden som inte lämpar sig för biodling

Bikuporna måste ligga på ett tillräckligt långt avstånd från källor som kan medföra att biskötselprodukterna förorenas eller att binas hälsa försämrans.

Bigårdarna måste ligga på minst [tre](#) kilometers avstånd från sådana föroreningskällor som kan påverka biskötselprodukternas kvalitet. Sådana föroreningskällor är:

- sockerbruk
- vägar med en trafiktäthet som i genomsnitt överstiger 6000 fordon per dygn
- avstjälningsplatser och anläggningar för avfallsförbränning.

Om det är uppenbart att biskötselprodukternas kvalitet eller binas hälsa skulle försämrans, kan NTM-centralen bestämma att [tre](#) kilometers minimiavstånd ska iakttas också i förhållande till andra föroreningskällor, t.ex. industrianläggningar och bangårdar.

7 Utfodring

I slutet av produktionsperioden måste man lämna tillräckliga förråd av honung och pollen i kuporna så att bina klarar av att övervintra. Utfodring av bisamhällen är tillåten bara om det på grund av extrema klimatförhållanden finns risk för att samhällena inte överlever. Vid utfodringen ska användas ekologiskt producerad honung, ekologiskt producerad sockerlösning eller ekologisk producerat socker.

Inom ekologisk biskötsel får inga andra produkter än de ovan nämnda användas för utfodring av bin.

Undantag

Om det blir avbrott i tillgången på nektar och honungsdagg på grund av långvariga exceptionella väderförhållanden eller en nödsituation, kan utfodring av bina tillåtas också under uppsamlingsperioden. Som tillskottsfoder får man endast använda honung, socker eller sockerlösning som är ekologiskt producerade. En skriftlig anmälan om den exceptionella situationen ska göras till NTM-centralen innan tillskottsutfodringen påbörjas.

Alla åtgärder i samband med tillskottsutfodringen ska bokföras i anteckningarna per kupa.

8 Förebyggande av sjukdomar och veterinärmedicinska behandlingar

Inom ekologisk biskötsel grundar sig förebyggandet av sjukdomar på följande principer:

- a) Välj lämpliga och härdiga raser. Vid valet beaktas binas förmåga att anpassa sig till lokala förhållanden, binas livsduglighet och motståndskraft mot sjukdomar och hälsoproblem.
- b) Utför skötselåtgärder som ökar binas motståndskraft, exempelvis:
 - drottningbina byts ut regelbundet
 - kuporna inspekteras systematiskt så att hälsoproblemen upptäcks
 - drönaryngel i kuporna följs upp
 - material och utrustning desinficeras med regelbundna intervall
 - förorenat material eller smittkällor förstörs
 - bivaxet förnyas regelbundet
 - tillräckliga förråd av pollen och honung lämnas i kuporna.

Om samhällena insjuknar eller drabbas av parasiter trots alla förebyggande åtgärder, måste de behandlas omedelbart. Vid behov ska samhällena flyttas till isolerade bigårdar om inget annat bestäms i författningarna om veterinärmedicinsk behandling.

8.1 Medicinering

Vid ekologisk biskötsel ska följande principer iaktas när det gäller användningen av veterinärmedicinska läkemedel:

- a) Endast läkemedel som är godkända för användning på produktionsdjur i Finland är tillåtna.
- b) Endast läkemedelspreparat som ordinerats av en veterinär får finnas på biskötsel-enheten.
- c) Det är förbjudet att använda läkemedelspreparat i förebyggande syfte.
- d) För utrotning av kvalstret *Varroa destructor* får man använda följande ämnen, förutsatt att ämnet i fråga är tillåtet enligt de nationella bestämmelserna om läkemedelsbehandling av djur: myrsyra, mjölksyra, ättiksyra och oxalsyra samt menthol, tymol, eukalyptol eller kamfer. Användningen av de ämnen som nämns i denna punkt kräver ingen isolering av samhällena under behandlingen och inget omläggningsskede.

Utöver de ovan nämnda principerna tillåts sådana veterinärmedicinska behandlingar eller behandlingar av kupor eller vaxkakor etc. som myndigheterna har fastslagit att är obligatoriska.

Med undantag av behandlingar mot parasiter och obligatoriska program för sjukdomsbekämpning måste de medicinerade samhällena placeras i isolerade bigårdar under behandlingen, om samhällena medicineras med läkemedelspreparat som ordinerats av en veterinär. Efter behandlingen ska all vax ersättas med ekologiskt producerat vax. När behandlingsåtgärderna är avslutade tillämpas ett ettårigt omläggningsskede på de berörda samhällena.

9 Biskötselåtgärder och identifiering

Det är förbjudet att döda bin i vaxkakorna i samband med insamlingen av biskötselprodukter. Likaså är stympning förbjuden, exempelvis att klippa av bidrottningarnas vingar. Att döda hanyngel är tillåtet bara i syfte att utrota kvalstret *Varroa destructor*.

Användning av honungskakor som innehåller biyngel är förbjuden inom honungsproduktionen. Det är också förbjudet att använda kemiska repellenter när honungen skattas.

9.1 Skyldighet att föra anteckningar

I punkt 1.5 redogörs för aktörens skyldighet att föra anteckningar. Dessa uppgifter ska kunna visas upp för inspektören vid kontrolltillfället.

9.2 Identifiering av animalieprodukter

I bigårdarna och bikuporna ska man använda sig av tydliga identifikationsmärkningar eller ett systematiskt identifikationssystem. Antalet kupor ska stämma överens med de antal som uppgetts i bokföringen.

I alla skeden av produktion, tillverkning, transport och saluföring måste det gå att förhindra att ekologiskt marknadsförda animalieprodukter förväxlas med konventionella produkter. Information om transport och märkning av produkter ingår i guiden "Ekologisk produktion 1, Allmänna villkor och villkor för växtproduktion".

På webbplatsen Evira.fi finns ett utkast till överensstämmelseförsäkran. Den kan användas också som följedokument, om alla uppgifter som krävs för ett sådant antecknas i försäkran.

10 Egenskaper hos kupor och material som används inom biskötseln

10.1 Materialet i kuporna

De bon som används för övervintring av bina ska i huvudsak tillverkas av naturmaterial som inte orsakar någon risk för att miljön eller biodlingsprodukterna smutsas ner. Tillåtna material är trä, faner, kork, lera, halm eller motsvarande. Användning av syntetiska material är tillåten i andra delar och tillbehör till kupan än sådana som används för övervintring.

Frånsett produkter som används för bekämpning av kvalstret *Varroa destructor* får endast naturliga material såsom propolis, bivax och vegetabiliska oljor användas för ytbehandling i kupornas inre delar.

Det bivax som behövs för nya vaxskivor ska komma från ekologiska biskötselenheter. I nya bigårdar och under omläggningsskedet får man använda konventionellt vax, om det inte finns ekologiskt vax att få på marknaden. Vax som kommer från konventionell produktion ska vara

avtäckningsvax. Vaxet som används ska ha ett analysintyg som visar att vaxet inte innehåller ämnen som är förbjudna inom ekoproduktionen (*fluvalinater, kumafos och bromopropylat (Folbex)*).

10.2 Tillåtna ämnen inom biskötsel

För att skydda materialen (ramar, bikupor och vaxkakor) mot skadegörare får man bara använda sådant gift mot gnagare som är placerat i fällor.

Material, byggnader, utrustning, anordningar, redskap eller produkter som används inom biskötseln får rengöras eller desinficeras enbart med de ämnen som förtecknas i bilaga VII till tillämpningsförfordningen.

Fysikalisk behandling med till exempel ånga eller öppen eld är tillåten.

Rengörings- och desinficeringsmedel i enlighet med bilaga VII till Kommissionens förordning 889/2008

Rengörings- och desinficeringsmedel för byggnader och anordningar som används inom animalieproduktionen:

Såpa och tvål
Vatten och ånga
Kalkslam
Kalk
Osläckt kalk
Natriumhypoklorit (t.ex.flytande blekmedel)
Kaustiksoda (Natriumhydroxid)
Kaustikt kali (Kaliumhydroxid)
Väteperoxid
Naturliga växtessenser
Citronsyra, persyra, myrsyra, mjölksyra, oxalsyra och ättiksyra
Alkohol
Salpetersyra (mejeriutrustning)
Fosforsyra (mejeriutrustning)
Formaldehyd
Produkter för rengöring och desinficering av spenar och mjölkkningsanläggning
Natriumkarbonat

